Kirjallinen kysymys KK 359/2020 vp

Ari Koponen ps

Kirjallinen kysymys jatkokysymykseksi kirjalliseen kysymykseen KK 206/2019 vp oikeusturvasta Valviran valvontalautakunnassa

Eduskunnan puhemiehelle

Ammattihenkilöiden oikeusturvan toteutuminen on tärkeää, ja sen pitää tulla asianmukaisesti huomioon otetuksi kaikissa käsittelyvaiheissa. Tämän perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru toteaa vastauksessaan kirjalliseen kysymykseen KK 206/2019 vp, mutta ei vastaa varsinaiseen esitettyyn kysymykseen siitä, toteutuuko hallituksen mielestä terveydenhuollon ammattihenkilöiden oikeusturva Valviran valvontalautakunnassa.

Oikeus tulla omassa asiassaan kuulluksi on yksi perustuslain 21 §:ssä lausutuista hallinnon keskeisistä oikeusturvaperiaatteista. Kuulemisperiaatteen merkitystä on korostettu myös Euroopan yhteisön oikeudessa, jossa periaatetta on jo pitkään noudatettu yhtäältä jäsenvaltioiden oikeusperinteestä ja toisaalta kansainvälisestä oikeudesta johdettuna periaatteena. Kuulluksi tulemisen oikeus on kirjattu Euroopan unionin perusoikeuskirjaan, jossa se määrittää 41 artiklassa tarkoitettuja hyvän hallinnon periaatteita.

Asianosaisen kuuleminen on keskeinen osa oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteuttamista. Saan yhteydenottoja lääkäreiltä, jotka eivät ole tulleet kuulluiksi oikeusvaltioperiaatteiden mukaisesti Valviran valvontalautakunnassa. Valvira ei lähetä valvontalautakunnan jäsenille asianosaisten (lääkäreiden) selvityksiä kokonaisuudessaan, vaan ottaa mukaan joitakin kohtia asianosaisen selvityksestä, laittaa nämä päätösehdotukseen ja lähettää valvontalautakunnalle. Valviran mukaan asianosaisen oma selvitys on saatavilla, mikäli jäsenet haluavat tutustua siihen, mutta ei ole todisteita siitä, että valvontalautakunnan jäsenet olisivat siitä kiinnostuneet.

Olen tutustunut erääseen Valviran tietopyyntöön, jossa sanotaan muun muassa seuraavaa:

> *"Sitä, kuka jäsenistä on mahdollisesti halunnut erikseen tutustua joihinkin yksittäisiin asiakirjoihin kokouksen aikana tai ennen sitä, ei kirjata."*

Tällaisen tiedon kirjaamatta jättäminen vaarantaa vakavalla tavalla käsiteltävän henkilön oikeusturvan. Kyseinen menettely sulkee pois mahdollisuuden enää jälkikäteen tarkistaa, miten laajasti valvontalautakunnan jäsenet ovat tutustuneet kyseisen henkilön antamiin selvityksiin.

Valvontalautakunnassa päätetään turvaamistoimenpiteiden käytöstä, kuten ammatinharjoittamisoikeuden rajoittamisesta tai poistamisesta, mikä merkitsee vakavaa puuttumista yksilön perusoikeuksiin, oikeuteen työhön ja elinkeinonharjoittamiseen. Jokainen lautakunnan jäsen toimii vir-

Valmis
5.0

kavastuulla, joten oikeusvaltioperiaatteiden mukaisesti on tiedettävä, mihin tietoihin kunkin lautakunnan jäsenen päätös perustuu. Tämän vuoksi menettelyn tulee olla myös jälkikäteen tarkasteltavissa.

Valviran käynnistämät toimenpiteet:
a) Valvira käynnistää terveydenhuollon ammattihenkilöön kohdistuvan tutkinnan
b) Valvira tekee päätösesityksen valvontalautakunnalle
c) Valviran ylijohtaja toimii valvontalautakunnan puheenjohtajana
d) Valviran esityksen pohjalta valvontalautakunta tekee päätöksensä
e) Valvira tekee päätöksensä valvontalautakunnan päätöksen mukaisesti
f) Valviran ylijohtaja allekirjoittaa Valviran lopullisen päätöksen
g) Valvira toimeenpanee päätöksen.

Valviralla ja Valviran valvontalautakunnalla on laajat toimivaltuudet, jotka ovat verrattavissa tuomioistuimeen. Sen lisäksi, että Valvira toimii syyttäjänä, niin se toimii myös tutkijan ja tuomarin roolissa. Valvontalautakunnassa asianomaisilla terveydenhuollon ammattihenkilöillä ei ole kuitenkaan käytössään samoja oikeuksia puolustautua kuin tuomioistuimessa.

Oikeusvaltioperiaate on yksi EU:n perussopimusten mukaisista perusarvoista, joiden noudattamista EU edellyttää kaikilta jäsenmailta.

Oikeusvaltioperiaatteiden mukaisesti yksilöä suojataan niin, että oikeussääntöjä soveltavat riippumattomat tuomioistuimet.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisussa Le Compte ym. vs Belgia (1981) ja Gautrin ym. vs Ranska (1998) EIT on tutkinut lääkäreiden kurinpitolautakuntien menettelyä, koska se on rinnastanut kyseiset lautakunnat tuomioistuimiin. Tapauksessa Rolf Gustafson vs Ruotsi (1997) puolestaan asiaa oli kansallisesti käsitelty rikosvahinkolautakunnassa, johon EIS 6 artiklan katsottiin olevan sovellettavissa.

Vaikuttaa ilmeiseltä, että EIS 6 artiklan soveltamisalan kannalta ei ole merkitystä sillä, onko lainkäyttöasiaa käsitelty muodollisesti tuomioistuimen statuksen omaavassa toimielimessä vai jossakin lautakuntatyyppisessä instanssissa. Jälkimmäiseen on sovellettavia puolueettomuuden ja riippumattomuuden perusedellytyksiä kuin tuomioistuimeenkin.[1]

Eurooppaministeri Tuppurainen Project Syndicatessa toteaa muun muassa seuraavaa[2]:

> *"Oikeusvaltioperiaatetta on vaalittava jatkuvasti kaikkialla.*
>
> *Oikeusvaltiolla tarkoitetaan laillisuutta, oikeusvarmuutta, mielivaltaisen vallankäytön kieltoa, valtioelinten välistä vallanjakoa sekä tehokasta ja riippumatonta oikeuslaitosta.*

1 Tapanila, Antti: Tuomarin esteellisyys. Suomalainen Lakimiesyhdistys 2007.
2 Tuppurainen, Tytti: Eurooppaministeri Tuppurainen Project Syndicatessa: EU:n oikeusvaltiotesti. Valtioneuvoston viestintäosaston kolumni 1.10.2019. https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/10616/eurooppaministeri-tuppurainen-project-syndicatessa-eu-n-oikeusvaltiotesti

Kirjallinen kysymys KK 359/2020 vp

Oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen vaikuttaa ihan käytännössä yhteiskunnan eri tasoilla: unionin, kansallisvaltion, yritysten ja kansalaisten tasolla.

Oikeusjärjestelmän ja oikeuslaitoksen on kussakin jäsenvaltiossa täytettävä eurooppalaiset vähimmäisvaatimukset, ja unionin tuomioistuimen on tarvittaessa puututtava asiaan."

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Toteutuuko ministeri Kiurun mielestä Valvirassa ja Valviran valvontalautakunnassa asianosaisille terveydenhuollon ammattihenkilöille oikeusvaltioperiaatteiden mukainen puolueeton käsittely, kun Valvira itse tutkii, syyttää, tuomitsee ja panee päätökset heti täytäntöön sekä

mikäli ministeri havaitsee, että Valvirassa ja Valviran valvontalautakunnassa ei toteudu terveydenhuollon ammattihenkilöille oikeusvaltioperiaatteiden mukainen puolueeton käsittely, aikooko ministeri käynnistää toimet tämän epäkohdan korjaamiseksi?

Helsingissä 5.5.2020

Ari Koponen ps